

A Nemzeti Kastélyprogram keretében megújult a füzérradványi Károlyi-kastély és parkja. A pompásan helyreállított épület és a gyönyörű százhektáros angolpark eredeti jellegét idézve született újjá. A rekonstrukciót Alföldy Gábor tájépítész, kerttörténész könyve dokumentálja, amelynek személyes hangú előszavát maga Károlyi László gróf írta. A nagy idők 91 esztendő tanújával emlékeiről beszélgettünk.

„Reményeim lassan valóra válnak”

A háború után született generációknak ismeretlen a hajdanvolt főnemesi világ. Filmek, olvasmányok nyomán sejthetünk valamit a letűnt korok arisztokratáinak életéről. Ezért is ritka alkalom első kézből, hiteles hírmondótól betekintést nyerni e különös „magántörténelembe”. Károlyi gróf úr a főtí kastélyban fogad, ahol 1995-ös hazatérte óta él a feleségével. Az ő sorsa – akárcsak családi kastélyaik története – tele van meglepő fordulatokkal. A nagy múltú dinasztia sarja 13 esztendő koráig élte gondtalan gyerekéveit szüleiével, testvéreivel és nevelőivel mesébe illő díszletek között. Ahogy visszaemlékezik, kastélyaikban élénk társasági élet zajlott, előkelő vendégek, nemesi rokonok fordultak meg a szülőknél, gróf Károlyi István és Windischgrätz Mária Magdolna birtokain. Az ifjú László a lovaglásban és a gyakori falkavadászatokban lelte legnagyobb örömét. A háború hirtelen vetett véget mindennek. 1944 őszén az orosz csapatok áttörték a fővárost védő gyűrűt, így eljött a menekülés ideje. „Egyedül hagytam el az országot, Csehországba, a Szudétákba küldtek anyám test-

véréhez. A család csak később jött utánam” – idézi a nehéz időket. – „Onnan veszélyek közepette bajor rokonokhoz menekültünk tovább. Én aztán Svájcba kerültem tanulni, anyámék meg a háború után visszatértek Magyarországra, ahol a füzérradványi kastélyszállót működtették.”

A nyughatatlan fiatalember sorsa 16 évesen ismét nagyot fordult: kivándorolt a messzi Argentínába, ahol Buenos Airesben éltek rokonai. A következő évben már Chilében dolgozott, de idővel az összes latin-amerikai országban megfordult.

„A legkedvesebb mind közül Peru volt. Sokáig éltem ott, megkaptam a perui állampolgárságot is. Vállalkozásba fogtam, kávéültetvényt telepítettem az Andokon túl, az őserdő mélyén. A legközelebbi kisvároska Tingo Maria volt. Egy kalibát építettem, abban laktam. Sok arrafelé a kígyó, vigyázni kellett, mert bemásztak az ágy alá, az ágyba. Az indiánok megtanítottak, hogyan kell elkerülni a marásukat.” Bizonyosságul egy fénykép is előkerül: a fakunyhó előtt hetyke fiatal férfi, a nyakán átvetve a két kezében tart egy élő kígyót. Ahogy mondja, az egyik legerősebb mérgűt fogta, amit az őslakók

csucsupénak neveznek. Persze gyerekkori szenvedélyéről sem mondott le, az ottani nagymacsákra és szarvasfélékre vadászott. A kávéüzlet másfél évtizedig virágzott, majd mikor a kávé világpiaci ára leesett, újabb kalandba vágott. 1967-ben áttelepült Angliába, és a pénzügyi világban találta meg a helyét. „A húgom Londonban volt orvos, én is ott kezdtem az új, európai életet. Ami épp azzal járt, hogy angol és amerikai tőkeérdekeltségeket képviseltem főleg Afrikában. Sokat dolgoztam és mellette sokat vadásztam Kenyában, Tanzániában.”

A fogadóteremben, ahol beszélgetünk, körben a falakon különböző afrikai gazellák trófeái. Amire házigazdánk a legbüszkébb, az a nagy buffalo, vagyis kafferbivaly, ami az afrikai Big Five, azaz Nagy Ötös egyik képviselője. De kissé szomorúan megjegyzi: „Egyetlen oroszlánt lőttem, amit el is hoztam magammal, szerettem volna itthon, a kastélyban kiállítani. Ám a beköltözés napjaiban egyszerűen eltűnt, ellopták. Ami a legfurcsább, egyetlen mancsa megmaradt.” A bánatos oroszlánláb látható bűnjelként valóban ott függ a falon. Története hasonlít a kastélyéra, →

Fóton született és ide tért haza

Szép emlékeket őriz a radványi kastélybirtokról

aminek értékes berendezését a család kényeszerű távozása után idővel széthordták. Mikor visszavonult az üzleti élettől, Károlyi László úgy döntött, megvalósítja régi álmát, és hazatér Magyarországra. *„Bármerre jártam, jól éreztem magam. Izgalmas kalandokban és változatos munkákban volt részem, nem unatkoztam soha. Ötven évig jártam a világot, de közben nem felejtettem el, hogy magyar vagyok. Sokszor jutott eszembe, milyen szép volna egyszer hazajönni a szülőföldre. Nem gondoltam, hogy ez meg fog történni. És kérem, mégis megtörtént, itt vagyok! Ebben a házban, ahol születtem és gyerekkoromat töltöttem”*– mondja meghatottan az idős gróf. Körbemutat a falon, ahol festményeken az ősök portréi. A családi örökségből ezt

sikerült az édesapjának megmentenie, és a fiatal László megőrizte, vitte tovább magával mindenhová, még az őserdei kunyhóba is. Az elmúlt évtizedeket pedig arra tette fel, hogy a leromlott állapotú, kifosztott kastélyokat megmentse, a régi értékeket újraélessze. Feleségével, *Kenyeres Erzsébet*tel alapítványt hozott létre a család szellemi és tárgyi örökségének felkutatására, muzeális, nemzeti közkinccsé tételére. Erőfeszítéseit rangos állami kitüntetéssel, a Magyar Érdemrend lovagkeresztjével ismerték el. Búcsúzóul azt tudakolom a gróf úrtól, milyen volt viszontlátni annak idején, az emlékeiben fél évszázadon át dédelgetett gyermekkori otthont. *„Azt kerestem, amire emlékeztem. Talán a természeti táj*

változott legkevésbé, az épületek is megmaradtak, bár romhalmazzként. És embereket is találtam, régi ismerősöket, akikkel öröm volt a találkozás. Itt születtem, és jórészt itt éltünk Fóton, de sokat voltunk a zempléni, radványi kastélybirtokon is. Szép volt hajdan a park, gyerekként nagyon szerettük, és jólesett látni, hogy a 300 éves nagy platánfák ma is élnek. Föl-följártunk a közeli Lászlótanyára, amit még nagyapám építtetett a határ mellett. A nyári hónapokat ott töltöttük. Volt egy másik birtokunk is Kőkapun. Havas teleken remek volt arrafelé síelni. De legjobban a vadászatokat élveztem. Hétéves koromtól megengedték a szüleim, hogy velük tartsak. Először egy fiatal szarvasbikát ejtettem el, büszke voltam rá. Vadban gazdag volt a környék. A lovas életem háromévesen kezdődött Dorka pónival, rajta tanítottak meg lovagolni a szüleim. Nagyon megszerettük egymást, és később a falkavadászatokon is Dorkával vettem részt.

„Sosem felejtettem el, hogy magyar vagyok.”

Hétvégeken gyakran szerveztek falkavadászatot, olyankor sok vendég jött, még külföldről is. A terítőken javarészt nyúl, meg róka volt.” A gróf úr ekkor nagyot sóhajt, mert a napokban is éppen Radványra készülnek szalonkázni, de méltatlankodva jegyzi meg: *„Remélem, hogy megengedik a nővérek, mert nagy szigorúság van. Nem ülhetek lóra. Mindentől eltiltanak, amit szeretek.”*

A szobában csendben üldögélő ápolóhölgy vidáman válaszolja: *„Ne tessék panaszkodni, mert 8 nő veszi körül a gróf urat, egész háreme van!”* Mindannyian nevetünk, Károlyi gróffal az élen, aki aztán elárulja, pár éve épp egy lovasbaleset következtében combnyaktörést szenvedett, és a rehabilitációval szigorú szabályokat kell betartania. Majd mosolyogva mondja: *„91 leszek, nem sietek elmenni, még maradok egy darabig. És dolgozom tovább a terveimért. Nem adom fel! Pacemakerem van, bottal járok, nem jól vagyok, de jól leszek! Boldog és elégedett ember vagyok.”*

Sándor Mária

Fotók: Csatlós Norbert